

คู่มือการใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรมสำหรับบรรณารักษ์และห้องสมุด¹

1. บทนิยาม

บรรณารักษ์² หมายถึง บุคคลที่รับผิดชอบในการบริหารและดำเนินงานในห้องสมุด รวมถึงผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุด ทั้งนี้ แม้ว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ไม่มีบทนิยามคำว่า “บรรณารักษ์” แต่ “บรรณารักษ์” ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายลิขสิทธิ์หมายถึงผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดด้วย

ห้องสมุด หมายถึง แหล่งบริการสารสนเทศ ทั้งในรูปสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีบรรณารักษ์เป็นผู้บริหารดำเนินงาน และบริการผู้ใช้ มีวัตถุประสงค์โดยทั่วไปเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย การพักผ่อนหย่อนใจ ความจรรโลงใจ และอาจมีชื่อเรียกอย่างอื่นที่หลากหลายแตกต่างกันไป

2. ประเภทงานอันมีลิขสิทธิ์ที่กฎหมายให้ความคุ้มครอง (พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 วรรคแรก)

กฎหมายลิขสิทธิ์กำหนดให้ความคุ้มครองแก่งาน 9 ประเภท ได้แก่

1. งานวรรณกรรม
2. งานนาฏกรรม
3. งานศิลปกรรม
4. งานดนตรีกรรม
5. งานโสตทัศนวัสดุ
6. งานภาพยนตร์
7. งานสิ่งบันทึกเสียง
8. งานแพร่เสียงแพร่ภาพ
9. งานอื่นใดในแผนกวรรณคดี วิทยาศาสตร์ หรือศิลปะ

ดูรายละเอียด 1 – 9 เพิ่มเติมในภาคผนวก

3. สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ (พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฯ มาตรา 15)

กฎหมายลิขสิทธิ์กำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการกระทำใดๆ แก่งานของตน ดังนี้

1. การทำซ้ำ เช่น ทำสำเนา ไม่ว่าจะด้วยวิธีการ สแกน ดาวน์โหลด แชร์ไฟล์ เป็นต้น
2. ดัดแปลง เช่น แก้ไข ปรับปรุง แปล เรียบเรียง แปลและเรียบเรียง เป็นต้น
3. เผยแพร่ต่อสาธารณชน เช่น อัปโหลด นำงานลิขสิทธิ์ไปเผยแพร่ในที่สาธารณะ เปิดเพลงในร้านอาหาร

ดับ บาร์ การเผยแพร่งานลิขสิทธิ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

4. โอน

5. อนุญาตให้บุคคลอื่นใช้งานลิขสิทธิ์

6. ให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนางานเฉพาะงานประเภทโสตทัศนวัสดุ สิ่งบันทึกเสียง ภาพยนตร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เท่านั้น สำหรับงานวรรณกรรม (หนังสือ) ไม่ต้องห้ามในการให้เช่า หากบุคคลอื่นต้องการใช้สิทธิดังกล่าว ต้องขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน มิฉะนั้นอาจเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

¹ เนื้อหาในคู่มือฉบับนี้เป็นเพียงคำแนะนำเบื้องต้น การปฏิบัติตามคู่มือฉบับนี้ไม่ได้หมายความว่าไม่เข้าข่ายการละเมิดลิขสิทธิ์ทุกกรณี ทั้งนี้ การกระทำใดเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่ จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริง เนื้อหา และปริมาณในการใช้งานเป็นรายกรณีไป

² ความหมายของ “บรรณารักษ์” ตามบัญชีมาตรฐานกำหนดตำแหน่งของสำนักงาน กพ. หมายถึง “ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์และ/หรือสารสนเทศศาสตร์ ปฏิบัติหน้าที่ในห้องสมุดโดยใช้วิชาชีพในการบริหารจัดการ การดำเนินงาน และการบริการห้องสมุด”

4. สิ่งที่ไม่มิลิขสิทธิ์

การคุ้มครองงานลิขสิทธิ์ไม่รวมถึงขั้นตอน ความคิด วิธีการ กรรมวิธี แนวความคิด หลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์ (มาตรา 6 วรรค 2) รวมทั้งกฎหมายยังกำหนดให้งานต่อไปนี้ไม่ถือเป็นงานลิขสิทธิ์ (มาตรา 7) ได้แก่

- (1) ข่าวประจำวัน และข้อเท็จจริงต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นเพียงข่าวสาร อันมิใช่งานในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ
- (2) รัฐธรรมนูญและกฎหมาย
- (3) ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง คำชี้แจง และหนังสือโต้ตอบของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น
- (4) คำพิพากษา คำสั่ง คำวินิจฉัย และรายงานของทางราชการ
- (5) คำแปลและการรวบรวมสิ่งต่างๆ ตาม (1) ถึง (4) ที่กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่นจัดทำขึ้น

ดังนั้น การนำผลงานตามข้อ (1) – (5) ไปใช้จึงไม่ต้องขออนุญาตจากผู้ใด นอกจากนั้นคำหรือวลีสั้นๆ อาทิ ชื่อเพลง คำคม หรือชื่อหนังสือ ไม่ได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ เนื่องจากไม่มีการสร้างสรรค์ที่เพียงพอที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ แต่สิ่งเหล่านี้อาจได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายอื่น เช่น กฎหมายเครื่องหมายการค้า เป็นต้น

อย่างไรก็ดี กรณีข่าวประจำวันหรือข้อเท็จจริงต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นเพียงข่าวสารนั้น จะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ขณะนั้น เช่น วัน เวลา สถานที่ ชื่อบุคคล จำนวนคน ปริมาณ เป็นต้น แต่หากมีการนำข้อมูลดังกล่าวมาเรียบเรียงจนมีลักษณะเป็นงานวรรณกรรม อาทิ การวิเคราะห์ข่าว หรืออาจมีภาพประกอบเหตุการณ์นั้น ผลงานนั้นอาจจะได้รับความคุ้มครองในลักษณะของงานวรรณกรรมและงานศิลปกรรมตามลำดับ

5. ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

แม้ว่ากฎหมายลิขสิทธิ์จะกำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว แต่กฎหมายยังเปิดโอกาสให้แก่สังคมได้รับประโยชน์จากงานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์ โดยไม่ต้องขออนุญาตหรือจ่ายค่าตอบแทนแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ แต่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ กฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขและการกระทำที่เป็นข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฯ มาตรา 32 ถึง มาตรา 43

หลักการสำคัญของมาตรา 32 วรรคหนึ่ง

การกระทำต่องานอันมีลิขสิทธิ์ที่จะเข้าเงื่อนไขไม่ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ จะต้องมืองค์ประกอบครบทั้ง 2 กรณี คือ

- (1) ไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์ และ
- (2) ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร (ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมในคำถามคำตอบข้อ 12)

การพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการกระทำที่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์ตามปกติและกระทบกระเทือนสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควรหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณี โดยอาศัยปัจจัยและข้อเท็จจริงต่างๆ มาประกอบ โดยเฉพาะเรื่องปริมาณของการนำไปใช้ หากมีขนาดหรือจำนวนของการนำไปใช้จำนวนมาก ก็ยังมีโอกาสที่จะเกินเลยจากกรอบที่กฎหมายยอมให้ใช้สิทธิได้

6. ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุด³

บรรณารักษ์ของห้องสมุดสามารถกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้โดยมิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หากมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร (มาตรา 34) ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) การทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่น
- (2) การทำซ้ำงานบางตอนตามสมควรให้แก่บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือการศึกษา
- (3) การดำเนินการตาม (1) และ (2) จะต้องไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรและเป็นไปตามเงื่อนไข

ของมาตรา 32 วรรคหนึ่ง

ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 34 นี้ เป็นเรื่องการทำซ้ำเท่านั้น ซึ่งการทำซ้ำตามบทนิยามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฯ หมายถึง “การคัดลอกไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ เลียนแบบ ทำสำเนา ทำแม่พิมพ์ บันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกเสียงและภาพจากต้นฉบับ สำเนา หรือจากการโฆษณาในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน...”

เนื่องจากกฎหมายลิขสิทธิ์กำหนดหลักการดังกล่าวไว้อย่างกว้างๆ และไม่มีคำนิยามในกฎหมายว่าการกระทำแค่นั้นเพียงใดที่เข้าข่ายเป็นการแสวงหากำไร หรือมีผลกระทบต่อ การแสวงหาประโยชน์หรือเกิดผลอย่างไร จึงจะเรียกว่าเกินสมควร ทำให้ไม่สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ตายตัวเกี่ยวกับปริมาณหรือจำนวนที่จะนำมาอ้างอิงให้เป็นบรรทัดฐานในการใช้งานลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดได้ หรือคำพิพากษาของศาลก็ไม่อาจนำไปใช้ได้ในทุกกรณี เนื่องจากข้อเท็จจริงในขณะศาลพิจารณาอาจมีความแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

7. ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับห้องสมุด

7.1 การทำซ้ำหรือดัดแปลงเพื่อประโยชน์ของคนพิการ

กฎหมายลิขสิทธิ์ได้กำหนดข้อยกเว้นให้ห้องสมุดในฐานะที่เป็นหน่วยงานหรือองค์กรอื่นที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์หรือกิจกรรมหลักเพื่อการศึกษา อาจพิจารณาจัดทำสำเนาและดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของคนพิการที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน สติปัญญาและการเรียนรู้ โดยการนำงานอันมีลิขสิทธิ์มาจัดทำเป็นสื่อชนิดต่างๆ เช่น หนังสืออักษรเบรลล์ หนังสือเสียง สื่อภาษามือ บัตรคำ บัตรภาพ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี การกระทำดังกล่าวจะต้องกระทำเพื่อประโยชน์ของคนพิการตามความจำเป็น มีการอ้างอิงแหล่งที่มาของผลงาน และผลงานที่นำมาดัดแปลงจะต้องเป็นผลงานที่ได้มีการจำหน่ายแล้วเท่านั้น ตลอดจนจะต้องไม่มีการแสวงหากำไรและไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์หรือกระทบสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์⁴

³ แม้ว่ากฎหมายลิขสิทธิ์จะมีข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์การทำซ้ำของบรรณารักษ์ห้องสมุดตามมาตรา 34 ประกอบมาตรา 32 วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฯ แต่การทำสำเนาผลงานอันมีลิขสิทธิ์ควรพิจารณาดำเนินการจัดทำตามความเหมาะสม

⁴ มาตรา 32 วรรค 2 (9) และประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการทำซ้ำและดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของคนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ตามความจำเป็น พ.ศ.

7.2 การลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิ

ข้อมูลการบริหารสิทธิ คือ ข้อมูลที่บ่งชี้ถึงตัวผู้สร้างสรรค์ งานสร้างสรรค์ นักแสดง การแสดง เจ้าของลิขสิทธิ์หรือระยะเวลาและเงื่อนไขการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ ตลอดจนตัวเลขหรือรหัสแทนข้อมูลดังกล่าว โดยข้อมูลเหล่านี้ติดอยู่หรือปรากฏเกี่ยวข้องกับงานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิ่งบันทึกการแสดง การลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลดังกล่าวจึงถือเป็นการละเมิดข้อมูลการบริหารสิทธิซึ่งมีบทลงโทษตามกฎหมาย

อย่างไรก็ดี กฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นให้สิทธิห้องสมุดอาจลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิและอาจเผยแพร่ผลงานที่มีการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิได้ แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องกระทำต่องานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีความจำเป็นต้องสงวนเก็บรักษางานหรือสำเนางานนั้นไว้ โดยจะต้องไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร⁵ เช่น การฉีกปกหนังสือที่มีข้อมูลการบริหารสิทธิ เป็นต้น

ตัวอย่างของข้อมูลการบริหารสิทธิ เช่น ข้อมูลที่บอกว่าผู้สร้างสรรค์คือใคร เจ้าของลิขสิทธิ์คือใคร ปีที่มีการสร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์คือปีใด โดยข้อมูลนี้อาจจะเป็นภาษาสามัญที่สามารถอ่านได้ รวมถึงตัวเลขหรือรหัสที่ใช้แทนข้อมูลเหล่านั้นด้วยเช่น รหัสเลขมาตรฐานหนังสือสากล (International Standard Book Number (ISBN)) เป็นต้น⁶

7.3 การหลบเลี่ยงมาตรการทางเทคโนโลยี

มาตรการทางเทคโนโลยี คือ เทคโนโลยีที่เจ้าของลิขสิทธิ์นำมาใช้ป้องกันการทำซ้ำหรือควบคุมการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิ่งบันทึกการแสดง โดยเทคโนโลยีเช่นนี้ได้นำมาใช้กับงานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิ่งบันทึกการแสดง การกระทำใดๆ ที่เป็นการหลบเลี่ยงหรือการให้บริการเพื่อก่อให้เกิดการหลบเลี่ยงมาตรการทางเทคโนโลยีจึงมีบทลงโทษตามกฎหมาย

อย่างไรก็ดี กฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นให้สิทธิแก่ห้องสมุดในการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการหลบเลี่ยงมาตรการทางเทคโนโลยีที่นำมาควบคุมการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิ่งบันทึกการแสดงได้ แต่จะต้องเป็นกรณีที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ด้วยวิธีอื่นและไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร ทั้งนี้ สิทธิดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงการทำลายหรือการหลบเลี่ยงมาตราที่ใช้ในการป้องกันการทำสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์⁷

ตัวอย่างของมาตรการทางเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการป้องกันการทำซ้ำ หรือควบคุมการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ เช่น การเข้ารหัสในรูปแบบต่างๆ การตรวจลายนิ้วมือหรือดวงตา เพื่อให้ทราบว่าเป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ให้ทำสำเนาหรือเข้าถึงงานได้หรือไม่⁸ หรือ การเข้ารหัสภาพยนตร์เพื่อจัดกลุ่มแบ่งโซนขายแผ่นภาพยนตร์ไม่ให้เห็นสามารถฉายในโซนอื่นๆได้ เป็นต้น

⁵ มาตรา 53(2) และ (3) และกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของข้อมูลการบริหารสิทธิที่จะทำการลบหรือเปลี่ยนแปลง และลักษณะของงานหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ที่มีการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิที่จะทำการเผยแพร่ต่อสาธารณชน พ.ศ. 2559

⁶ บทความกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับใหม่ โดย อาจารย์ อรรถพร พันธ์พัฒนา

⁷ มาตรา 53/5(7) และกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของข้อมูลการบริหารสิทธิที่จะทำการลบหรือเปลี่ยนแปลง และลักษณะของงานหรือสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ที่มีการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิที่จะทำการเผยแพร่ต่อสาธารณชน พ.ศ.2559

⁸ บทความกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับใหม่ โดย อาจารย์ อรรถพร พันธ์พัฒนา

ทั้งนี้ ห้องสมุดที่จะดำเนินการตาม 7.2 และ 7.3 ได้ จะต้องเป็นห้องสมุดที่ดำเนินงานโดยไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร ซึ่งจะมีความแตกต่างจากข้อ 6 (ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุด) และ 7.1 (การทำซ้ำหรือดัดแปลงเพื่อประโยชน์ของคนพิการ) ที่อาจครอบคลุมถึงห้องสมุดในรูปแบบอื่นๆ

8. กรณีตัวอย่างของการกระทำที่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์และกระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร

การจำหน่ายหนังสือที่เกิดจากการทำซ้ำดัดแปลงงานของผู้อื่น และการทำซ้ำผลงานในส่วนหนึ่งของเนื้อหาสาระสำคัญแม้จะเป็นเพียงบางส่วนบางตอนก็เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ได้ โดยมีแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาวินิจฉัยเรื่องดังกล่าวไว้ว่า

(ก) “...เมื่อมีการฟ้องคดีแล้ว หนังสือที่จำเลยจัดทำขึ้นโดยการทำซ้ำและดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของโจทก์ยังมีจำหน่ายอยู่ในร้านขายหนังสือ โดยจำเลยมิได้มีการระงับการจำหน่ายหนังสือดังกล่าว จึงเป็นการแบ่งตลาดของผู้บริโภคซึ่งจะซื้อหนังสือประเภทดังกล่าวออกไปส่วนหนึ่ง อันเป็นการขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของโจทก์และกระทบกระเทือนสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายเกินสมควร...” และ “... แม้จะปรากฏว่าจำเลยจะคัดลอกหรือเลียนงานวรรณกรรมของโจทก์จำนวนประมาณ 30 หน้าจากจำนวนทั้งหมดประมาณ 150 หน้า อันถือได้ว่าเป็นงานบางตอนก็ตาม แต่ปรากฏว่าการนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของโจทก์บางตอนดังกล่าว ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาสาระที่สำคัญและมีปริมาณจำนวนมาก จึงถือได้ว่าเป็นการคัดลอกหรือเลียนงานวรรณกรรมของผู้อื่นเกินสมควร...” (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1908/2546)⁹

9. กรณีตัวอย่างของการกระทำที่ไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์และกระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร

การทำซ้ำที่มีไว้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรและงานที่จัดทำเป็นคนละกลุ่ม ไม่มีการแข่งขันทางการค้า ปริมาณที่นำไปใช้มีจำนวนไม่มาก หรือไม่อาจใช้ข้อความอื่นแทนได้ มีแนวคำตัดสินของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง (ศาลชั้นต้น) วินิจฉัยเรื่องดังกล่าวไว้ว่า

(ข) “...โจทก์ฟ้องว่าจำเลยได้นำความหมายที่โจทก์นิยามไว้ในบทความเกี่ยวกับความผิดพลาดคลาดเคลื่อนของนิยามศัพท์ทางกฎหมายในพจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทยจำนวน 7 คำ ไปจัดพิมพ์ในพจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 โดยไม่ได้รับอนุญาต คดีนี้ศาลวินิจฉัยตอนหนึ่งว่า คำศัพท์ดังกล่าวไม่อาจอธิบายให้มีความหมายเป็นอย่างอื่นได้ จำเลยซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายโดยตรงในการให้คำนิยามศัพท์ต่างๆ จะต้องนำถ้อยคำหรือความหมายที่โจทก์เรียบเรียง ไปใช้ในการให้ความหมายเพื่อความถูกต้องในทางวิชาการ และจำเลยเป็นนิติบุคคลของรัฐจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย ไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไรในเชิงพาณิชย์ เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบต่อการแสวงหาประโยชน์ของโจทก์ ปรากฏว่าหนังสือของโจทก์เป็นหนังสือที่มีลักษณะเป็นบทความวิจารณ์งานของจำเลยที่มีอยู่ก่อนแล้ว ดังนั้น การพิมพ์พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทยของจำเลย จึงเป็นเรื่องการเผยแพร่งานทางวิชาการตามปกติและมีลักษณะแตกต่างจากงานของโจทก์อย่างสิ้นเชิง ไม่ขัดกับการแสวงหาประโยชน์ตามปกติของโจทก์และกระทบกระเทือนสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายเกินสมควร...” (คดีหมายเลขแดงที่ ทป.116/2546)¹⁰

⁹ ข้อสังเกต จากคำวินิจฉัยในคดีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า “การกระทำที่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์” จะเป็นไปในลักษณะของผลกระทบต่อการจัดจำหน่ายหรือการหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ในรูปแบบต่างๆ ของเจ้าของลิขสิทธิ์ และการกระทำดังกล่าวยังเป็นการ “กระทบกระเทือนสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายเกินสมควร” อีกด้วย และจากคำพิพากษาศาลฎีกาได้วินิจฉัยในเรื่องของปริมาณในการคัดลอกผลงานของผู้อื่นว่า แม้ว่าจำนวนการคัดลอกผลงานจะมีจำนวนเพียงบางส่วนบางตอนก็ตาม แต่หากเป็นเนื้อหาที่มีสาระสำคัญก็จะเป็นการกระทำที่เกินเลยจากการขอบของกฎหมายที่ให้อำนาจกระทำได้ ทั้งนี้ หากจำนวนที่คัดลอกตามคำพิพากษาไม่ใช่เนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ การกระทำดังกล่าวอาจเข้าข่ายเป็นการกระทำที่ไม่เกินสมควรก็ได้

¹⁰ ข้อสังเกต อย่างไรก็ดี เนื่องจากคดีดังกล่าวสิ้นสุดที่ศาลชั้นต้น ซึ่งในความเห็นทางกฎหมายยังไม่อาจถือเป็นบรรทัดฐานได้ และการตีความของศาลในคดีนี้เป็นกรณีปรับใช้มาตรา 32 วรรคหนึ่งเป็นข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์โดยทั่วไป ไม่ได้ใช้เฉพาะเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ในมาตรา 32 วรรคสองถึงมาตรา 43 เท่านั้น ซึ่งมันักกฎหมายบางส่วนไม่เห็นด้วยกับการตีความในลักษณะนี้

10. กรณีการทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่น (มาตรา 34 (1))¹¹

การทำสำเนาผลงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่นนั้น สามารถดำเนินการได้ แต่จะต้องอยู่บนพื้นฐานของการไม่แสวงหากำไร และไม่มีผลกระทบต่อ การแสวงหาประโยชน์ รวมทั้งไม่กระทบต่อ สิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป

หากจะพิจารณาในประเด็นถ้อยคำของกฎหมายตามมาตรา 34 (1) กฎหมายกำหนดขอบเขตไว้ว่าจะต้อง ทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือห้องสมุดอื่นเท่านั้น แต่ไม่ได้จำกัดขอบเขตของการทำซ้ำว่าสามารถทำได้เพียงบางส่วน หรือบางตอนเหมือนกับมาตรา 34 (2) ที่จำกัดเฉพาะบางส่วนบางตอนเท่านั้น เช่น ห้องสมุดมีหนังสือหรือตำรา อยู่เพียงเล่มเดียวและไม่มีจำหน่ายในท้องตลาด บรรณารักษ์ห้องสมุดอาจจัดทำสำเนาหนังสือทั้งเล่มเพื่อเก็บสำรอง ไว้ใช้ในห้องสมุด หรือในกรณีที่ห้องสมุดอื่นขอให้จัดทำสำเนาหนังสือดังกล่าวห้องสมุดอาจทำสำเนาในจำนวนที่ เหมาะสมให้ห้องสมุดอื่นก็ได้

11. กรณีการทำซ้ำบางส่วนบางตอนตามสมควรให้แก่บุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือการศึกษา (มาตรา 34 (2))¹²

การทำสำเนาผลงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นบางส่วนบางตอนตามสมควรให้แก่บุคคลอื่นตามมาตรา 34 (2) นั้น จะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือการศึกษา และการทำซ้ำจะต้องกระทำเฉพาะบางส่วนบางตอนเท่านั้น ไม่สามารถจัดทำสำเนาได้ทั้งเล่ม เพราะจะเกินกว่ากรอบของกฎหมายที่ให้สิทธิไว้

กรณีคำว่า “บางตอนตามสมควร” นั้น ต้องอาศัยข้อเท็จจริงแวดล้อมประกอบการพิจารณาเป็นรายกรณีไป เช่น นาย ก. ต้องการทำวิทยานิพนธ์จึงไปขอบรรณารักษ์ถ่ายเอกสารหนังสือของนาย ข. จำนวน 2 ตอน จาก 30 ตอนของหนังสือทั้งเล่ม กรณีนี้อาจพิจารณาได้ว่าเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมแต่ไม่อาจนำไปใช้ได้ทุกกรณี เพราะหาก 2 ตอนที่ทำสำเนานั้นเป็นสาระสำคัญของหนังสือก็อาจเข้าข่ายเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ดังเช่นคำพิพากษาฎีกาที่ 1908/2546 ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นต้น

12. การดำเนินการตามมาตรา 34 (1) และ (2) จะต้องไม่แสวงหากำไร¹³

คำว่า “ไม่แสวงหากำไร” โดยความเข้าใจของคนทั่วไป คือ ไม่หาประโยชน์ในส่วนที่เกินจากต้นทุนแต่ไม่ อาจจะนำมาใช้กับการทำชิ้นงานลิขสิทธิ์ได้ทุกกรณี เพราะการทำสำเนาหนังสือทั้งเล่ม แม้จะจำหน่ายในราคาต้นทุน ของการถ่ายเอกสาร ก็ไม่อาจอ้างว่าเป็นการกระทำที่เข้าข่ายข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ได้ ซึ่งศาลฎีกาได้มีแนวคำ พิพากษาเกี่ยวกับการกระทำที่ถือเป็นการแสวงหากำไรไว้ว่า

(ค) “...การที่จำเลยต่อสายสัญญาณเคเบิลเข้าเครื่องถอดรหัสสัญญาณไปฟุ้งต่อเข้ากับเครื่องรับ โทรทัศน์ของจำเลย แล้วขยายสัญญาณแพร่เสียงแพร่ภาพไปยังห้องเช่าต่าง ๆ ของผู้พักอาศัยในอาคารของจำเลย โดยจำเลยได้รับผลประโยชน์จากค่าเช่าห้องพักและค่าบริการจากผู้เช่าเพื่อแสวงหากำไรในทางการค้า โดยไม่ได้รับ อนุญาตจากโจทก์ร่วมทั้งสอง ถือได้ว่าการกระทำของจำเลยเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์...” (คำพิพากษาฎีกาที่ 664/2549)

¹¹ ในการจัดทำสำเนาในรูปแบบไฟล์ดิจิทัล ห้องสมุดควรพิจารณาจัดทำรหัสป้องกันการเข้าถึงไฟล์ข้อมูลดังกล่าวเพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต

¹² กรณีของนักศึกษาและนักวิจัยนั้น สามารถใช้สิทธิในการทำซ้ำงานลิขสิทธิ์ของผู้อื่นเพื่อประโยชน์ในการศึกษาและวิจัยได้ตามสิทธิใน พระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ 2537 มาตรา 32

(1) ทั้งนี้ สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่คู่มือการใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรมในการเรียนการสอนของกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่ www.ipthailand.go.th

¹³ ข้อสังเกต การพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการแสวงหากำไร คงต้องอาศัยพฤติการณ์แวดล้อมในการพิจารณาว่าเป็นการได้รับประโยชน์ตอบแทนในลักษณะทางการค้าหรือไม่ เนื่องจากบางกรณีอาจไม่เป็นการแสวงหากำไร แต่ในขณะที่บางกรณีมีข้อเท็จจริงต่างไปเล็กน้อยก็อาจเข้าข่ายเป็นการแสวงหากำไรได้ หรือแม้ว่าจะไม่มีการแสวงหากำไรแต่เป็นการกระทำ ที่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์และกระทบต่อสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินควร ก็อาจมีความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์ได้เช่นกัน ดังคำพิพากษาฎีกาที่ 5843/2543 เคยวินิจฉัยว่า ร้านถ่าย เอกสารที่ถ่ายเอกสารบางส่วนตอนเตรียมเก็บไว้จำนวนมากเพราะรู้ว่านักศึกษาต้องใช้ในการศึกษาวิจัย ถือว่าเป็นการกระทำที่แสวงหากำไร แม้ว่านักศึกษาแต่ละคนจะมีสิทธิทำซ้ำ สำเนาหนังสือวิชาการไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาของตนก็ตาม ทั้งนี้ เนื่องจากร้านถ่ายเอกสารมีต่ออาศัยสิทธิของนักศึกษา

(ง) “...การที่จำเลยทั้งสามกระทำละเมิดลิขสิทธิ์ของโจทก์ด้วยการทำซ้ำและดัดแปลงงานดนตรีกรรมของโจทก์เพื่อแสวงหากำไร จากการขายซีดีและวีซีดีซึ่งมีเพลงที่ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของโจทก์ ถือเป็นการแสวงหากำไรจากการกระทำที่ผิดกฎหมายโดยไม่สุจริต...” (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9602/2554)

(จ) “...กรณีที่จำเลยทำซ้ำและดัดแปลงหนังสือ ก เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการสอนและเป็นผลงานทางวิชาการที่จำเลยใช้ประกอบการพิจารณาขอรับการแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ อันอาจถือได้ว่าเป็นการวิจัยงานหรือทำซ้ำดัดแปลงโดยผู้สอน เพื่อแจกจ่ายแก่ผู้เรียนในชั้นเรียนหรือในสถาบันการศึกษาโดยไม่ได้หากำไร ซึ่งจะเข้าช้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 32 วรรค 2 (1) และ (7) แต่ปรากฏว่าจำเลยได้มีการจัดพิมพ์เพื่อจำหน่ายแก่คนทั่วไปด้วย แม้จำเลยจะได้รับค่าตอบแทนในอัตราต่ำสุดก็เป็นการกระทำเพื่อแสวงหากำไรแล้ว...” (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1908/2546)

13. บทสรุป

การทำซ้ำโดยบรรณารักษ์ของห้องสมุดนั้น เป็นช้อยกเว้นข้อหนึ่งและกฎหมายกำหนดไว้เพียงเรื่องของการทำซ้ำเท่านั้น โดยกำหนดเงื่อนไขของการทำซ้ำไว้ ได้แก่

- (1) เป็นการทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่น หรือ
- (2) เป็นการทำซ้ำบางส่วนบางตอนตามสมควรให้แก่บุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือการศึกษา และ
- (3) การดำเนินการตาม (1) และ (2) จะต้องไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร และไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์และกระทบสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่เกินสมควรตามเงื่อนไขของมาตรา 32 วรรคหนึ่ง

อย่างไรก็ดี แม้ว่าบรรณารักษ์จะมีช้อยกเว้นข้อหนึ่งเกี่ยวกับการทำซ้ำงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นตามมาตรา 34 แต่ในทางปฏิบัติบรรณารักษ์ควรคำนึงถึงสัดส่วนและความเหมาะสมของการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ และการจัดทำสำเนาผลงานลิขสิทธิ์นั้น สิ่งหนึ่งที่บรรณารักษ์ไม่ควรทำคือการจัดทำสำเนาเก็บไว้ในปริมาณมากๆ เพราะอาจเข้าข่ายเป็นการใช้งานลิขสิทธิ์ที่เกินสมควรได้

สำหรับช้อยกเว้นที่กฎหมายกำหนดให้ห้องสมุดอาจใช้สิทธิในการทำซ้ำหรือดัดแปลงเพื่อประโยชน์ของคณาพิการ การลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิและการหลบเลี่ยงมาตรการทางเทคโนโลยี ถือเป็นสิทธิพิเศษที่ให้อำนาจห้องสมุดอาจพิจารณาใช้สิทธิในการทำสำเนา การเผยแพร่ และการเข้าถึงงานลิขสิทธิ์ของผู้อื่นโดยไม่ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่การใช้สิทธิดังกล่าวนี้มีขอบเขตและเงื่อนไขที่จำกัด ดังนั้น ห้องสมุดจึงควรพึงระวังในการใช้สิทธิดังกล่าวในปริมาณที่เหมาะสมเท่านั้น

คำถาม-คำตอบ

1. คำถาม: บรรณารักษ์สามารถจัดทำสำเนาหนังสือทั้งเล่มไว้ให้บริการในห้องสมุด แทนหนังสือที่ชำรุดได้หรือไม่ โดยที่หนังสือดังกล่าวยังสามารถจัดซื้อได้ตามท้องตลาด

คำตอบ: บรรณารักษ์สามารถจัดทำสำเนาหนังสือทั้งเล่มเพื่อใช้ในห้องสมุดได้ แต่จะต้องไม่มีการแสวงหากำไรและไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร แม้ว่ากฎหมายจะไม่ได้ห้ามการกระทำดังกล่าว หากหนังสือยังสามารถหาซื้อได้ ห้องสมุดอาจพิจารณาจัดซื้อหนังสือดังกล่าวมาให้บริการในห้องสมุดตามความเหมาะสม

2. คำถาม: บรรณารักษ์สามารถสแกนหนังสือทั้งเล่มเก็บไว้ในฐานข้อมูล เพื่อให้บริการในห้องสมุดในรูปแบบไฟล์ดิจิทัล ได้หรือไม่

คำตอบ: การสแกนหนังสือไว้ให้บริการในห้องสมุด ถือเป็นการทำงานซ้ำที่บรรณารักษ์สามารถจัดทำได้ แม้ว่ากฎหมายจะไม่ได้ห้ามการกระทำดังกล่าว หากหนังสือในรูปแบบไฟล์ดิจิทัลยังสามารถหาซื้อได้ ห้องสมุดอาจพิจารณาจัดซื้อหนังสือดังกล่าวมาให้บริการในห้องสมุดตามความเหมาะสม

3. คำถาม: บรรณารักษ์สามารถจัดทำสำเนาหนังสือบางส่วนจากหนังสือทั้งเล่ม ตามที่นักศึกษาหรืออาจารย์ร้องขอ เพื่อใช้ในการศึกษาหรือวิจัยโดยคิดค่าบริการได้หรือไม่

คำตอบ: บรรณารักษ์สามารถจัดทำสำเนาหนังสือบางส่วนดังกล่าวแก่นักศึกษา โดยคิดค่าใช้จ่ายได้ตามความเหมาะสมที่ไม่ใช่เป็นการแสวงหากำไร (ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมในคู่มือข้อ 12)

4. คำถาม: บรรณารักษ์สามารถทำสำเนาหนังสือที่ซื้อมาหรือหนังสือที่มีอยู่เดิม เป็นรูปเล่มและดิจิทัลไฟล์ไว้ให้บริการในห้องสมุดได้หรือไม่

คำตอบ: บรรณารักษ์จัดทำสำเนาหนังสือที่ซื้อมาหรือหนังสือที่มีอยู่ทั้งเล่ม ในรูปแบบไฟล์ดิจิทัลหรือรูปเล่มเพื่อใช้ในห้องสมุดได้ แต่จะต้องไม่มีการแสวงหากำไรและไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร รวมทั้งคำนึงถึงความเหมาะสมในการจัดทำสำเนาหนังสือดังกล่าวด้วย

5. คำถาม: บรรณารักษ์สามารถจัดทำสำเนาหนังสือบางส่วนบางตอนให้แก่บุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือศึกษาในรูปแบบไฟล์ดิจิทัลได้หรือไม่

คำตอบ: การสแกนหนังสือถือเป็นการทำซ้ำรูปแบบหนึ่ง บรรณารักษ์สามารถจัดทำสำเนาได้ตามมาตรา 34 วรรค 2 ประกอบมาตรา 32 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ฯ

6. คำถาม: ห้องสมุดจัดซื้อวารสารในระบบออนไลน์ แล้วนำมาบันทึกเป็นแผ่นออฟดิคัลดิส เช่น ซีดีรอม ดีวีดี บลูเรย์ นำออกให้บริการภายในห้องสมุดได้หรือไม่

คำตอบ: การนำวารสารในระบบออนไลน์มาบันทึกลงในแผ่นออฟดิคัลดิสดังกล่าว เพื่อให้บริการในห้องสมุดนั้น บรรณารักษ์สามารถจัดทำสำเนาได้ ตามมาตรา 34 วรรค 2 ประกอบมาตรา 32 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ฯ

7. **คำถาม:** ผู้ใช้บริการเข้าใช้วารสารออนไลน์โดยผ่าน IP ของห้องสมุด แล้วถ่ายโอนข้อมูลไปดัดแปลงหรือนำไปทำเพื่อการค้า หากถูกฟ้องร้องห้องสมุดต้องร่วมรับผิดชอบด้วยหรือไม่ (มี license agreement)

คำตอบ: กรณีนี้เป็นข้อเท็จจริงที่จะต้องมีการพิสูจน์ในชั้นศาลว่า ห้องสมุดมีส่วนเกี่ยวข้องกับการละเมิดลิขสิทธิ์มากน้อยเพียงใด มีมาตรการป้องกันปัญหาดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป

8. **คำถาม:** การสืบค้นบทความวารสาร (Full Text) จากฐานข้อมูลที่ห้องสมุดบอกรับ แล้วจัดส่งเป็น file หรือ print ให้กับห้องสมุดอื่นๆ / อาจารย์ / นักวิจัย / ผู้ใช้บริการ โดยคิดค่าใช้จ่ายละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่

คำตอบ: การทำซ้ำของห้องสมุดสามารถทำได้ 2 กรณี คือ

1. การทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดและห้องสมุดอื่น กรณีนี้สามารถจัดทำสำเนาได้ทั้งหมด

2. การทำซ้ำบางส่วนบางตอนแก่ผู้อื่นเพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือการศึกษา กรณีนี้ไม่สามารถทำซ้ำได้ทั้งหมด/ทั้งบทความ ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงว่าเนื้อหาในหนังสือหรือวารสารดังกล่าว มีเจ้าของลิขสิทธิ์เพียงคนเดียว หรือหนังสือหรือวารสารนั้นมีเจ้าของลิขสิทธิ์หลายรายในแต่ละบท/แต่ละตอน เช่น หนังสือ 1 เล่ม มีทั้งหมด 10 บท โดยทั้ง 10 บทมีเจ้าของลิขสิทธิ์คนเดียว การทำสำเนาบางส่วนบางตอนจะต้องพิจารณาความเหมาะสมของสัดส่วนของหนังสือทั้งเล่ม แต่หาก 10 บทของหนังสือทั้งเล่มมีเจ้าของลิขสิทธิ์ในแต่ละบท การจัดทำสำเนาบางส่วนบางตอนต้องคำนึงถึงสัดส่วนของแต่ละบท ห้องสมุดไม่สามารถจัดทำสำเนาให้ทั้งบทความได้

ทั้งนี้ กรณีตาม 1 และ 2 นั้น จะต้องไม่เป็นการแสวงหากำไรและกระทบกระเทือนต่อเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร นอกจากนี้ห้องสมุดควรพิจารณาถึงข้อผูกพันตามสัญญาที่ได้ตกลงกับเจ้าของลิขสิทธิ์ด้วย

อย่างไรก็ดี การคิดค่าใช้จ่ายในการจัดทำสำเนานั้น จะต้องเป็นอัตราที่เหมาะสมไม่มีลักษณะของการแสวงหากำไร (ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมในคู่มือข้อ 12)

9. **คำถาม:** การนำวารสารหรือหนังสือพิมพ์ มาจัดทำเป็นไมโครฟอร์ม เช่น ไมโครฟิล์ม ไมโครฟิช ดิจิทัลหรือระบบอื่นใด เพื่อใช้บริการในห้องสมุดต้องขออนุญาตเจ้าของสิ่งพิมพ์หรือไม่ และสามารถทำสำเนาให้แก่ห้องสมุดอื่นโดยคิดค่าใช้จ่ายจำนวนหนึ่งได้หรือไม่

คำตอบ: การนำวารสารหรือหนังสือพิมพ์ มาจัดทำเป็นไมโครฟอร์ม เช่น ไมโครฟิล์ม ไมโครฟิช ดิจิทัลหรือระบบอื่นใดคือการทำซ้ำผลงาน ซึ่งบรรณารักษ์ห้องสมุดสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่จะต้องอยู่บนเงื่อนไขที่ไม่เป็นการแสวงหากำไรและไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินควร รวมทั้งต้องจัดทำเพื่อใช้ในห้องสมุดเท่านั้น ส่วนกรณีการจัดทำให้ห้องสมุดอื่นๆ อาจจัดทำได้เมื่อมีการร้องขอ

อย่างไรก็ดี การคิดค่าใช้จ่ายในการจัดทำสำเนาจะต้องเป็นอัตราที่เหมาะสม ไม่มีลักษณะของการแสวงหากำไร

10. **คำถาม:** การนำข่าวจากวารสารหรือหนังสือพิมพ์มาจัดทำเป็นกฤตภาค (Clipping) แล้วเผยแพร่บนเว็บไซต์ของห้องสมุด ซึ่งผู้ให้บริการสามารถสั่งพิมพ์ผ่าน Web Browser โดยเสรีได้หรือไม่

คำตอบ: บรรณารักษ์อาจตัดข่าวสารจากวารสารหรือหนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะเป็นเพียงข่าวสารทั่วไปซึ่งไม่มีลิขสิทธิ์ มาเผยแพร่บนเว็บไซต์ของห้องสมุดเพื่อให้บริการได้

อย่างไรก็ดี หากข่าวที่นำมาจัดทำนั้นมีลักษณะเป็นบทความ บทบรรณาธิการหรือมีรูปภาพประกอบ บรรณารักษ์อาจจะต้องระมัดระวังในการดำเนินการดังกล่าว เพราะอาจจะเข้าข่ายเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ได้ ทั้งนี้ ตามกฎหมายลิขสิทธิ์กำหนดข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ของบรรณารักษ์เฉพาะเรื่องของการทำซ้ำเท่านั้น แต่กรณีตามคำถามนอกจากเป็นการทำซ้ำแล้วยังเป็นการเผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งเกินกว่ากรอบที่กฎหมายให้สิทธิไว้ บรรณารักษ์จึงต้องระมัดระวังในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

11. คำถาม: วิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ ที่มีการเผยแพร่ นั้น ลิขสิทธิ์ที่ถูกต้องควรเป็นของใคร หรือมีการแบ่งสัดส่วนกันอย่างไรบ้าง ระหว่างผู้ทำวิทยานิพนธ์และมหาวิทยาลัย

คำตอบ: กรณีดังกล่าวอาจพิจารณาได้ 2 กรณี คือ

1. กรณีมหาวิทยาลัยของรัฐ : กฎหมายลิขสิทธิ์กำหนดให้ผลงานลิขสิทธิ์ที่สร้างสรรค์ขึ้นภายใต้การจ้าง คำสั่ง การควบคุม ของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ตกเป็นของรัฐ ดังนั้น มหาวิทยาลัยของรัฐจึงอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายดังกล่าว การที่นักศึกษาจัดทำวิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ ลิขสิทธิ์จึงตกเป็นของมหาวิทยาลัย

2. กรณีมหาวิทยาลัยเอกชน: เนื่องจากไม่มีข้อกำหนดเหมือนกรณีของมหาวิทยาลัยของรัฐ เมื่อนักศึกษาจัดทำวิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ ลิขสิทธิ์จึงตกเป็นของนักศึกษา เว้นแต่มหาวิทยาลัยจะมีข้อกำหนดให้ผลงานวิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ตกเป็นของมหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ดี กรณีผลงานวิชาการที่อาจารย์สร้างสรรค์ขึ้น อาจแยกพิจารณาได้ 2 กรณี เช่นกัน คือ

1. กรณีมหาวิทยาลัยของรัฐ: กฎหมายลิขสิทธิ์กำหนดให้ผลงานลิขสิทธิ์ที่สร้างสรรค์ขึ้นภายใต้การจ้าง คำสั่ง การควบคุม ของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ตกเป็นของรัฐ ดังนั้น การทำผลงานทางวิชาการจึงตกเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยตามผลของกฎหมาย ทั้งนี้ หากอาจารย์เขียนหนังสือหรือตำรานอกเวลาราชการหรือจัดทำเป็นส่วนตัวไม่เกี่ยวข้อง กับมหาวิทยาลัย ผลงานลิขสิทธิ์ที่จัดทำขึ้นก็จะเป็นของอาจารย์

อย่างไรก็ดี กรณีที่อาจารย์รับทุนจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อทำผลงานวิจัย ส่วนใหญ่ ลิขสิทธิ์จะตกเป็นของผู้ให้ทุนตามข้อสัญญาการให้ทุนสนับสนุน เว้นแต่จะมีข้อตกลงเป็นอย่างอื่น

2. กรณีมหาวิทยาลัยเอกชน : เนื่องจากไม่มีข้อกำหนดเหมือนกรณีของมหาวิทยาลัยของรัฐ เมื่ออาจารย์จัดทำผลงานทางวิชาการลิขสิทธิ์จึงตกเป็นของอาจารย์ ทั้งนี้ รวมถึงหนังสือหรือตำราที่อาจารย์ได้จัดทำเป็นการส่วนตัวด้วย เว้นแต่มหาวิทยาลัยจะมีข้อกำหนดให้ผลงานทางวิชาการนั้นตกเป็นของมหาวิทยาลัย สำหรับการรับทุนจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อทำผลงานวิจัย ส่วนใหญ่ลิขสิทธิ์จะตกเป็นของผู้ให้ทุนตามข้อสัญญาการให้ทุนสนับสนุน เว้นแต่จะมีข้อตกลงเป็นอย่างอื่น

12. คำถาม: กฎหมายให้สิทธิบรรณาธิการสามารถทำซ้ำงานลิขสิทธิ์ของผู้อื่นไว้ใช้ในห้องสมุดได้ แต่จะต้องเป็นการกระทำที่ไม่กระทบกระเทือนต่อประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์อันเกินควร... คำว่า “เกินควร” นั้นมีเกณฑ์อย่างไร

คำตอบ: เนื่องจากกฎหมายไม่มีคำนิยามในเรื่องดังกล่าวการพิจารณาว่า การกระทำใดเกินสมควรหรือไม่ จึงต้องอาศัยข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นรายกรณีไป โดยอาจพิจารณาจากลักษณะของงาน มูลค่าของงาน ปริมาณของสำเนาที่จัดทำ และการจัดทำสำเนานั้นส่งผลต่อยอดจำหน่ายหรือการใช้ประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือไม่ เป็นต้น

13. คำถาม: ในการยืมระหว่างห้องสมุดซึ่งมีลายเซ็นบรรณาธิการรับผิดชอบ ได้ขอบริการถ่ายเอกสารทั้งเล่มจากหนังสือ/วารสาร/วิทยานิพนธ์ ได้หรือไม่ และถ้าต้องการมากกว่า 1 ชุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการในห้องสมุด ห้องสมุดที่มีสิ่งพิมพ์สามารถดำเนินการได้หรือไม่

คำตอบ: การจัดทำสำเนาหนังสือทั้งเล่มเพื่อให้บริการในห้องสมุดหรือห้องสมุดอื่นนั้น บรรณาธิการสามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไขของกฎหมายลิขสิทธิ์ แต่จำนวนในการจัดทำสำเนาจะมีจำนวนมากน้อยเพียงใดนั้น ไม่อาจกำหนดระบุให้เฉพาะเจาะจง จึงควรพิจารณาตามสัดส่วนและความเหมาะสม

กรณีของวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย บรรณารักษ์ของห้องสมุด มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการจัดทำสำเนาในฐานะเจ้าของลิขสิทธิ์ได้ ทั้งนี้ หากเป็นวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัย อื่นบรรณารักษ์สามารถจัดทำสำเนาได้ตามเงื่อนไขมาตรา 34 ประกอบมาตรา 32 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ฯ

14. **คำถาม:** หนังสือที่มีแผ่นออปติคัลดิส เช่น ซีดีรอม ดีวีดี บลูเรย์ ประกอบ ห้องสมุดสามารถทำสำเนา แผ่นออปติคัลดิสดังกล่าวไว้ให้บริการ และเก็บแผ่นต้นฉบับไว้ได้หรือไม่ หากผู้ใช้บริการต้องการทำสำเนาแผ่นออปติคัลดิสทั้งแผ่นห้องสมุดดำเนินการได้หรือไม่

คำตอบ: บรรณารักษ์สามารถจัดทำสำเนาแผ่นออปติคัลดิสดังกล่าวไว้ให้บริการในห้องสมุดหรือ ห้องสมุดอื่นได้ตามเงื่อนไขของกฎหมายลิขสิทธิ์มาตรา 34 ประกอบมาตรา 32 วรรคหนึ่ง

อย่างไรก็ดี การจัดทำสำเนาแผ่นออปติคัลดิสให้ผู้อื่นเพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือศึกษานั้น บรรณารักษ์มีสิทธิในการทำงานเฉพาะบางส่วนบางตอนเท่านั้น ดังนั้น การจัดทำสำเนาแผ่นออปติคัลดิสทั้งแผ่น ให้แก่ผู้อื่น จึงอาจเข้าข่ายเป็นการทำซ้ำที่เกินกว่าที่กฎหมายลิขสิทธิ์กำหนด

15. **คำถาม:** กรณีผู้ใช้บริการขอยืมแผ่นออปติคัลดิส เช่น ซีดีรอม ดีวีดี บลูเรย์ ที่มาพร้อมกับหนังสือกลับบ้าน และมีการนำไปทำสำเนาเพิ่มเติม หรือดัดแปลง จนเกิดคดีละเมิดลิขสิทธิ์ห้องสมุดมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างน้อย เพียงใด

คำตอบ: กรณีนี้ห้องสมุดไม่น่าจะมีความผิดหากเป็นการให้ยืมตามปกติ อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่ ห้องสมุดทราบอยู่แล้วว่าจะมีการทำซ้ำแผ่นออปติคัลดิสดังกล่าวห้องสมุดอาจมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดได้

16. **คำถาม:** กรณีที่ห้องสมุดจัดทำเว็บไซต์และรวบรวมข้อมูลต่างๆ ด้วยการเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ มากมาย ต้องขออนุญาตเว็บไซต์เหล่านั้นหรือไม่

คำตอบ: การเชื่อมโยงไม่มีลักษณะของการทำซ้ำ ดัดแปลง หรือเผยแพร่งานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่น จึงไม่เข้าข่ายการละเมิดลิขสิทธิ์ ทั้งนี้ การเข้าถึงเว็บไซต์บางแห่งอาจจะต้องมีการล็อกอินเพื่อเข้าถึงข้อมูลในเว็บไซต์นั้น ผู้ใช้บริการต้องดำเนินการสมัครสมาชิกหรือขอรหัสผ่านกับผู้ให้บริการเอง

17. **คำถาม:** อาจารย์เสียค่าใช้จ่ายในการจ้างห้องสมุดผลิตสื่อการสอน Computer Assisted Instruction: CAI (การเรียนการสอนโดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์ในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวต่างๆ และเป็นการเรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์สามารถโต้ตอบระหว่างผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์ได้) ซึ่งห้องสมุดได้มอบหมายให้บุคลากรเป็นผู้จัดทำ โดยอาจารย์เป็นผู้ให้ข้อมูล ใครคือเจ้าของลิขสิทธิ์สื่อการสอนชุดนี้

คำตอบ: กรณีนี้ถือเป็นการว่าจ้างอาจารย์ผู้ว่าจ้างจึงเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ 2537ฯ มาตรา 10

18. คำถาม: ห้องสมุดมีสิทธิบันทึกรายการโทรทัศน์ แล้วนำมาเปิดให้บริการภายในห้องสมุดได้หรือไม่ และสามารถทำสำเนาเรื่องดังกล่าวให้ผู้ใช้บริการโดยคิดค่าใช้จ่ายได้หรือไม่

คำตอบ: รายการโทรทัศน์เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทงานแพร่เสียงแพร่ภาพ ซึ่งบรรณารักษ์ห้องสมุดสามารถจัดทำสำเนาผลงานลิขสิทธิ์ไว้บริการในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่นได้ แต่จะต้องดำเนินการตามเงื่อนไขมาตรา 34 ประกอบมาตรา 32 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ 2537ฯ คือ หากเป็นการใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่นสามารถจัดทำสำเนาได้ทั้งหมด แต่กรณีที่เป็นการทำสำเนาให้แก่ผู้อื่นเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย สามารถทำสำเนาได้เพียงบางส่วนบางตอนเท่านั้น และควรจัดทำสำเนาผลงานเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อการให้บริการของห้องสมุดเท่านั้น เพราะอาจจะกระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร ทั้งนี้ ในการคิดค่าใช้จ่ายในการจัดทำสำเนาหรือให้บริการ อาจเข้าข่ายเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์เพราะอาจเป็นการแสวงหากำไรได้

19. คำถาม: กรณีร้านรับจ้างถ่ายเอกสารซึ่งเช่าพื้นที่ของห้องสมุดทำการละเมิดลิขสิทธิ์ ห้องสมุดต้องรับผิดชอบกับร้านถ่ายเอกสารหรือไม่

คำตอบ: กรณีนี้ห้องสมุดไม่น่าจะมีความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์ร่วมกับร้านถ่ายเอกสารแต่อย่างใด เว้นแต่ห้องสมุดจะได้รับประโยชน์จากการถ่ายเอกสารนั้นด้วย หรือมีส่วนรู้เห็นเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าว

20. คำถาม: ห้องสมุดสามารถทำสำเนาและตัดแปลงงานลิขสิทธิ์ของผู้อื่น เพื่อให้บริการแก่ผู้พิการทางการมองเห็น การได้ยิน สติปัญญาและการเรียนรู้ได้หรือไม่ อย่างไร

คำตอบ: ห้องสมุดอาจนำงานลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมาจัดทำเป็นสื่อชนิดต่างๆ เช่น หนังสืออักษรเบรลล์ หนังสือเสียง สื่อภาษามือ บัตรคำ บัตรภาพ เป็นต้น เพื่อให้บริการในห้องสมุดได้ แต่จะต้องเป็นการทำตามความจำเป็น มีการอ้างอิงแหล่งที่มา และจะต้องเป็นผลงานที่ได้มีการจำหน่ายแล้วเท่านั้น ตลอดจนไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์หรือกระทบสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์เดิม และห้องสมุดที่สามารถดำเนินการได้จะต้องไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร

21. คำถาม: ปกหนังสือรวมถึงหน้าที่ปรากฏข้อมูลบริหาร (ชื่อผลงาน ชื่อผู้แต่ง ตัวเลขหรือรหัสที่บ่งชี้ถึงตัวเจ้าของลิขสิทธิ์) เกิดการชำรุด ห้องสมุดสามารถจัดทำปกหนังสือขึ้นมาใหม่แทนปกหนังสือเดิมที่ชำรุดได้หรือไม่ อย่างไร

คำตอบ: ห้องสมุดสามารถดำเนินการจัดทำปกหนังสือใหม่แทนปกหนังสือเดิมที่ชำรุดได้ แต่จะต้องเป็นการกระทำต่อผลงานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ การกระทำดังกล่าวเป็นการสงวนหรือเก็บรักษาของห้องสมุด

22. คำถาม: ห้องสมุดสามารถนำวารสาร/สิ่งพิมพ์/หนังสือเรื่องเดียวกันมารวมเล่มและจัดทำรูปปกใหม่ได้หรือไม่

คำตอบ: การรวมเล่มวารสาร/สิ่งพิมพ์/หนังสืออาจแยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

1. กรณีการฉีกปกหนังสือเก่าออกเพื่อการรวมเล่มและทำปกหนังสือขึ้นมาใหม่
2. กรณีรวมเล่มโดยการทำปกหนังสือขึ้นมาใหม่ทับปกหนังสือเดิม

ทั้งสองกรณิดังกล่าวไม่เข้าข่ายเป็นการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลบริหารสิทธิ สำหรับการจัดทำปกวารสาร/สิ่งพิมพ์/หนังสือแทนปกเดิมนั้น เข้าข่ายเป็นการสงวนหรือเก็บรักษาของห้องสมุด

23. คำถาม : การที่ห้องสมุดประทับตรา/ปิดป้ายต่างๆ ทั้บนหน้าปกหนังสือ ซึ่งอาจปิดทับหรือลบข้อมูลบริหารสิทธิบางส่วนหรือทั้งหมด ถือเป็นการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลบริหารสิทธิหรือไม่

คำตอบ: การกระทำดังกล่าวไม่เข้าข่ายเป็นการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลบริหารสิทธิ แต่อาจเข้าข่ายเป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของห้องสมุด

24. คำถาม : การทำสำเนาหนังสือเพื่อสงวนรักษาสีพิมพ์/หนังสือไว้ แต่มีความจำเป็นที่จะต้องลบไลยน้ำซึ่งมีข้อมูลการบริหารสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ ถือเป็นการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลบริหารสิทธิหรือไม่

คำตอบ: การกระทำดังกล่าวเข้าข่ายเป็นการดำเนินการเพื่อสงวนเก็บรักษาผลงานซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นข้อยกเว้นการละเมิดข้อมูลบริหารสิทธิ

25. คำถาม: กรณีที่ห้องสมุดได้รับบริจาคหนังสือและมีข้อความหรือข้อห้ามต่างๆ ระบุไว้เช่น “ห้ามจำหน่าย” “ห้ามยืม” “ห้ามให้เช่า” เป็นต้น เพื่อความชัดเจนในการให้บริการและจัดการทรัพยากรห้องสมุดสามารถลบข้อความดังกล่าวออกได้หรือไม่

คำตอบ: ข้อความดังกล่าวเป็นข้อมูลบริหารสิทธิการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลดังกล่าวที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายและมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ การกระทำดังกล่าวจึงไม่เข้าข่ายความผิดการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลบริหารสิทธิ

26. คำถาม: ห้องสมุดมีความจำเป็นต้องเข้าใช้งานลิขสิทธิ์ของผู้อื่น แต่ข้อมูลดังกล่าวมีระบบป้องกันการเข้าถึง กรณีนี้ห้องสมุดจะสามารถดำเนินการอย่างไรได้บ้าง

คำตอบ: กรณีนี้ห้องสมุดสามารถกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อหลบเลี่ยงมาตรการป้องกันการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นได้ แต่มีเงื่อนไขว่าห้องสมุดต้องไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลด้วยวิธีอื่นใดได้ และต้องไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร

27. คำถาม: เมื่อห้องสมุดต่างๆ มีปัญหาหรือข้อสงสัย หรือไม่แน่ใจในการให้บริการที่อาจละเมิดลิขสิทธิ์ควรติดต่อสอบถาม / ปรึกษา กับใคร หน่วยงานใด

คำตอบ: สามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ กรมทรัพย์สินทางปัญญา โทรศัพท์ 0-2547-4621-25 สายด่วน 1368 สำนักลิขสิทธิ์ โทรศัพท์ 0-2547-4633, 0-2547-4634 โทรสาร 0-2547-4631 เว็บไซต์กรมทรัพย์สินทางปัญญา www.ipthailand.go.th

ภาคผนวก

ประเภทงานอันมีลิขสิทธิ์กับทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด

1. งานวรรณกรรม

1.1 หนังสือ ได้แก่ หนังสือตำรา หนังสือทั่วไป หนังสือแปล หนังสือชุดที่มีหลายเล่ม หนังสือรวมบทความ หนังสือประกอบการประชุมทางวิชาการ หนังสืออ้างอิง เช่น พจนานุกรม สารานุกรม หนังสือรายปี เป็นต้น วรรณกรรมคลาสสิก บทกวีหรือบทละครจากวรรณกรรมคลาสสิก บทความจากหนังสือ

1.2 วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และจดหมายข่าว รวมถึง บทความทั่วไป บทความวิชาการ และ บทความย่อในวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมายข่าว ตลอดจนบทวิจารณ์หนังสือ และบทวิจารณ์ภาพยนตร์ บทความจากวารสาร บทความจากหนังสือพิมพ์

1.3 รายงานทางเทคนิค และรายงานการวิจัย ได้แก่ Report from document deposit service, edited report, Report in edited work, Government report, Issue brief, Report from private organization, Report from university, working paper

1.4 เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ ได้แก่ เอกสารที่นำเสนอในการประชุม เอกสารประกอบการประชุมแต่ไม่ได้นำเสนอในการประชุม

1.5 วิทยานิพนธ์ปริญญาโท และวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก ได้แก่ วิทยานิพนธ์ที่ไม่ได้พิมพ์เผยแพร่ และวิทยานิพนธ์ที่มีการพิมพ์เผยแพร่จำหน่าย

1.6 งานที่ไม่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้แก่ งานที่อยู่ระหว่างการจัดพิมพ์ เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชา ต่าง ๆ เอกสารจดหมายเหตุ ต้นฉบับตัวเขียน

1.7 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ได้แก่ ฐานข้อมูลออนไลน์ทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ เช่น บทความจากวารสาร บทความจากหนังสือพิมพ์ บทความจากหนังสือ เอกสารประกอบการประชุม วิทยานิพนธ์ เป็นต้น ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โฮมเพจ/เว็บไซต์ เว็บบล็อก กระดานข่าวบนอินเทอร์เน็ต (Electronic Mailing List) ชุดข้อมูล โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและวิเคราะห์ข้อมูล หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) นิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-magazine)

2. งานนาฏกรรม

2.1 สื่อโสตทัศนวัสดุ (Audiovisual Media) ที่บันทึกงานนาฏกรรม

2.2 ภาพเขียน ลายเส้น ภาพถ่ายงานนาฏกรรม

2.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ที่บันทึกงานนาฏกรรม

3. งานศิลปกรรม

3.1 เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ โปสเตอร์ที่นำเสนอในที่ประชุม

3.2 งานจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพถ่าย สไลด์ฟิล์มสตริปแผ่นที่แผ่นภาพ

3.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ที่บันทึกผลงานตาม 3.1 และ 3.2

4. งานดนตรีกรรม

4.1 โน้ตเพลง เนื้อร้องทำนองเพลง การเรียบเรียงเสียงประสาน

4.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ที่บันทึกผลงานตาม 4.1

5. งานโสตทัศนวัสดุ

5.1 สื่อที่ประกอบด้วยภาพและเสียง เช่น ภาพยนตร์ ละคร คอนเสิร์ต วีดิทัศน์ มัลติมีเดีย

5.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ที่บันทึกผลงานตาม 5.1

6. งานภาพยนตร์

6.1 ภาพยนตร์

6.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ที่บันทึกผลงานตาม 6.1

7. งานสิ่งบันทึกเสียง

7.1 สื่อบันทึกเสียง (ออฟติคอดิส) ทุกประเภท เช่น ซีดีรอม เทปคาสเซต ซีดีรอมประกอบหนังสือ

7.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ที่บันทึกผลงานตาม 7.1

8. งานแพร่เสียงแพร่ภาพ

รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ

จัดทำโดย
คณะอนุกรรมการดำเนินงานวรรณกรรม
กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
พ.ศ. ๒๕๕๙